

RANDALL D. LAW

ISTORIA TERORISMULUI

DE LA ASIRIENI LA JIHADIȘTI

Traducere din limba engleză de Sorin Șerb
Prefață de Teodor Baconschi

CORINT
BOOKS
—2017—

Prefață

Permanența polimorfă a terorismului

Cartea universitarului american Randall D. Law ne oferă o sinteză a violenței politice manifestate pe o vastă plajă spațio-temporală, de la Assurnasirpal al II-lea și sicarii participanți la războiul iudeo-roman, trecând prin secta musulmană a Asasinilor, teroarea iacobină, carbonari, anarhiștii ruși, fără a-i omite pe comuniștii din Brigăzile Roșii italiene, pe luptătorii uruguayeni Tupamaros sau pe cei din *Rote Armee Fraktion*. Autorul vizează deopotrivă insurgența, ca rebeliune împotriva oricărui tip de statu-quo, cât și derivatele statului, care poate abuza de „monopolul violenței legitime”, reprimându-și propriii cetățeni. Indiferent de metoda sau criteriilor lor de selecție, cei care au studiat fenomenul terorist n-au ratat ocazia de a-i sublinia complexitatea, ramificațiile simbolice și polimorfismul. Prin simpla sa natură *politică*, actul terorist nu este niciodată „spontan”: el transpune o viziune filosofică, se profilează pe un fundal cultural și reflectă o anumită ideologie, înscriindu-se totodată într-un context istoric, cu toate particularitățile sale irepetabile. În ceea ce privește terorismul zilelor noastre, acesta este involuntar stimulat de presa clasică, dar și de *social media*, care-i multiplică impactul emoțional, contribuind astfel la perversa lui „eficacitate”. Într-o lume dominată de senzationalism tabloid, devenim – prin chiar efectul

de catharsis al comentariilor din agora virtuală – „complicii” unor atrocități care se amplifică prin aprehensiunile noastre publice.

Este însă terorismul și o etichetă? Semantic vorbind, da, căci el își asociază un protocol, pune în scenă un ritual și alimentează un șir de semnale fin codificate. De aici rezultă eternul echivoc în care pare înveșmântat. Căci „teroristul” și „luptătorul pentru libertate” sunt ipostazele aceuiași fapt, citit din perspectiva puterii sau, dimpotrivă, a forțelor care i se opun. Eticheta terorismului funcționează ca alibi al crimei sau al dreptății, în funcție de locul din care pornește discursul menit să condamne sau să justifice dinamica evenimentelor. Această lectură ambivalentă creează destule dificultăți. Căci istoria nu este decât istoriografie, reconstrucție *a posteriori*. Nu avem acces la imediatul faptelor, ci numai la interpretarea lor, dictată de interesele „învingătorilor”. Memoria colectivă separă și transfigurează, operând prin selecții partizane. În definitiv, orice „cauză rea” este o „cauză bună” care a pierdut partida. Pentru a privi un eveniment ca atentat terorist, nu este nevoie doar să-i supraviețuiești, ci și *să ai puterea de a o face...* Prin urmare, terorismul nu este o prelungire hobbesiană a stării anarhice pe care filosofii moderni o atribuie omului primitiv, aflat în „stare naturală”. El presupune mereu premeditarea, constituirea unei structuri de comandă, capacitatea de acțiune în rețea, prozelitismul în favoarea unui mit politic eliberator și fanatismul unor agenți cinici sau, dimpotrivă, copleșiți de magia iraționalității distructiv-creatoare.

Volumul semnat de Randall D. Law are multe merite care i-au recomandat traducerea în limba română: este scris pe înțelesul publicului larg, are dimensiuni prietenoase și ne ajută să renunțăm la prejudecata că terorismul este un fenomen recent, de care ne-am putea debarasa ca de o modă oarecare.

Pentru occidentalul obișnuit, terorismul apare fie ca ilustrare a extremismului de stânga sau de dreapta, fie ca manifestare a jihadismului, adică a islamului radicalizat, de matrice preponderent arabă. Este suficient să citim cartea de față pentru a constata că, în realitate, eticheta de „act terorist” poate fi aplicată unei raze geografice, istorice și doctrinare mult mai întinse. Nu este doar un prilej de a (re)citi istoria universală printr-o grilă inedită, ci și un argument (dezagreabil, dar, la limită, consolator) în favoarea ideii că nu vom scăpa prea curând de riscurile – și cumplitele bilanțuri – ale acțiunilor teroriste.

Randall D. Law insistă oportun asupra a două idei-forță: terorismul presupune eșecul negocierilor (obiectiv sau perceput ca atare de către părțile aflate în litigiu), precum și producerea unor efecte disproporționate în raport cu valoarea „investiției” inițiale. Când musulmanul autoradicalizat din Paris, imigrant maghrebian de a doua generație, planifică masacrul de la Bataclan, el știe deja că mărește miza, introducând în ecuație *imprevizibilitatea calculată* a propriei acțiuni. Este, firește, un paradox asumat. Actul terorist funcționează ca declic tactic al unor efecte strategice pe termen lung.

Luați, de pildă, ca studiu de caz, consecințele „în spirală” ale atentatului de la 11 septembrie 2001: lovind în centrul iconic al SUA ca hegemon democratic al lumii libere, atacatorii au schimbat, practic, cronologia globală, forțând întreaga lume să deschidă un alt capitol istoric. Al-Qaida a fost destructurată (mai ales după lichidarea lui Osama bin Laden), iar Irakul și Afghanistanul au cunoscut represaliile Occidentului. Sub presiunea acestor teatre de conflict, s-a produs Primăvara arabă, al cărei eșec a încurajat apariția ISIS, care a declanșat, la rândul ei, Războiul civil din Siria, reintrarea Rusiei în Orientul Mijlociu, deteriorarea relațiilor dintre Israel și administrația

Obama, deriva autoritară a Turciei și destabilizarea Uniunii Europene, copleșită de valurile de imigranți arabi sau africani din 2016. Este aproape sigur că, fără „lebedă neagră” de la 11 septembrie, succesiunea, configurația, amplitudinea și costul evenimentelor citate ar fi fost complet diferite. Poate că și *Brexit* a primit impulsul decisiv tot sub impactul gradual, telescopic, al „succesului” repurtat, cu 15 ani în urmă, de către echipa lui Khalid Sheikh Muhammad. Aș merge chiar mai departe: USA PATRIOT Act (adoptat de Congres în 2011) a decredibilizat, prin implementarea lui presupus abuzivă, establishmentul bipartizan federal, favorizând reacția antisistem a electoratului, care l-a propulsat pe outsiderul Donald Trump la Casa Albă...

Istoria terorismului, tradusă acum după cea de-a doua sa ediție, revizuită, a devenit o referință în bibliografia de specialitate, o sursă academică de bază pentru cei care reflectează asupra strategiilor antiteroriste, dar și – așa cum sugeram anterior – o carte apreciată de publicul larg, care se simte vizat, în viața cotidiană, de amenințarea difuză, damoclesiană, a unor (oricând) posibile noi atentate sângeroase. Textul pe care-l veți parcurge ne dăruiește informații adesea surprinzătoare, o cauzistică persuasivă, dar și cadrele unei meditații asupra naturii umane, cu toate limitele, derapajele și soluțiile sale de combatere a maleficilor pe care ea însăși le generează. Un dicton francez spune că „un om prevenit face cât doi”. Vă recomand, ca atare, această lectură chemată să ne lămurească multe dileme și să inspire coeziunea civică a lumii occidentale în fața confruntării cu violența tragic banalizată a terorismului contemporan.

TEODOR BACONSI

Capitolul 16

11 septembrie, Războiul împotriva terorismului și tendințele recente ale terorismului

Istoria terorismului este lungă, însă observatorului obișnuit îi poate fi iertat că-și imaginează că a început cu 11 septembrie 2001. Atacurile teroriste din Statele Unite ale Americii – cele mai devastatoare atacuri puse la cale vreodată – au plasat, cu certitudine, această istorie într-o lumină nouă. Și continuă, împreună cu invaziile lansate ca răspuns de Statele Unite ale Americii, să influențeze ordinea mondială. Adevărul este că terorismul islamist jihadist/radical a devenit una dintre cele mai mari amenințări la pacea și securitatea din toată lumea. Chiar dacă au apărut elemente noi, odată cu valul uriaș de violențe, în special în privința dimensiunilor și brutalității, mare parte din istorie este veche – la fel de veche ca terorismul și civilizația.

Plănuirea atacului de la 11 septembrie

Atentatele cu bombă comise de al-Qaida la ambasadele SUA din Kenya și Tanzania în 1998 au dus la atacarea unor ținte din Sudan și Afghanistan cu rachete de croazieră americane, dar nu și la o intervenție militară completă în Afghanistan. În mod paradoxal, bin Laden își pusese speranțele în ultima pentru că doar o astfel de invazie, credea el, îi va determina pe musulmanii de pretutindeni – reluând jihadul antisovietic din anii

1980 – să abandoneze nenumăratele disensiuni și să-și unească forțele într-o campanie de largi proporții pentru a alunga trupele Statelor Unite ale Americii și ale aliaților acestora în afara Orientului Mijlociu. Și doar atunci, văduviți de susținerea americană, ar putea „faraonii” locali, ca președintele egiptean Moubarak și regele Abdullah al Arabiei Saudite, să fie alungați și întemeiate teocrații islamice.

De aceea, în 1999, bin Laden a revenit la un plan conceput cu trei ani înainte de jihadistul Khalid Sheikh Muhammad. Muhammad este unchiul lui Ramzi Yousef, autorul primului atentat cu bombă de la World Trade Center, ale cărui grandioase planuri de a arunca în aer avioane transpacifice au stat probabil, la baza scenariului care va fi pus în practică. Muhammad i-a propus lui bin Laden planul de a lovi obiective simbolice cu avioane deturnate, nu cu mult după ce bin Laden a sosit în Afghanistan. Bin Laden a șovăit atunci, dar s-a întors la această idee cândva, după ce atentatele asupra ambasadelor nu au reușit să provoace reacția americană la care spera. Una dintre celulele pe care bin Laden o desemnase să aplice planul fusese formată cu câțiva ani mai devreme în Hamburg, Germania, și era condusă de omul care va deveni șeful celor care vor deturna avioanele la 11 septembrie, Muhammad Atta. El și alți câțiva, care deja vorbeau fluent limba engleză și cunoșteau modul de viață occidental, au ajuns în Statele Unite ale Americii în primăvara anului 2000 și au luat câteva lecții de zbor de la instructori particulari. Ceilalți pirați ai aerului care asigurau realizarea planului au sosit în primăvara și vara lui 2001.

Eșecurile agențiilor americane de informații

Operația pe care o plănuia al-Qaida era exponențial mai amplă și mai complicată decât orice întreprinsese grupul – sau

orice alt grup, de fapt – în trecut. Inevitabil aproape, cei care au plănuit-o au făcut nenumărate greșeli – unele din prostie, altele din neglijență. Călătoriile neîntrerupte, extinsele comunicații și transferul unor semnificative sume de bani au atras atenția multor agenții de informații în Statele Unite ale Americii și pe plan internațional. Vasta rețea de antene a Agenției Naționale de Securitate a interceptat „flecăreala” telefoanelor celulare și a altor mijloace de comunicare vorbind despre un atac major iminent care va fi „spectaculos” și „o altă Hiroshimă”. Un comandant afgan încă în luptă cu talibanii a avertizat oficialitățile din Statele Unite ale Americii că al-Qaida plănuia ceva mai distrugător decât atentatele cu bombă de la ambasadatele americane din estul Africii. Iordanienii au reușit să afle numele de cod al operației, Nunta cea mare. Chiar și un înalt funcționar taliban a avertizat oficialitățile Statelor Unite ale Americii, atât era de înfricoșat de posibilele represalii americane pentru un atac al-Qaida plănuit pe pământ afgan. În vara lui 2001, s-au declanșat și mai multe semnale de alarmă în birourile locale FBI, agenții fiind tot mai preocupați de posibilitatea ca teroriștii jihadiști să se instruiască în pilotarea unui avion. Ulterior, șeful CIA, George Tenet, a admis în fața comisiei federale care analiza eșecurile serviciilor de informații că „sistemul se înroșise” de avertismente. Avertismente care ajungeau până în informările zilnice primite de președintele George W. Bush. Una primită cu mai mult de o lună înaintea atacului avea ca titlu „Bin Ladin [*sic*] hotărât să atace în Statele Unite ale Americii”¹.

Dar CIA și NSA au refuzat să transmită FBI mare parte a celor mai bune informații, o continuare a sindromului care a paralizat agențiile americane de informații în anii 1990. Chiar și când organizațiile împărtășeau informațiile, absența unor canale de

comunicare standard, a unei ierarhii clare și a unui număr suficient de mare de analiști a însemnat că deseori informații esențiale erau blocate în sistem până când era prea târziu pentru a mai fi utile. O altă problemă a fost că terorismul era plasat jos pe lista de priorități alcătuită de noua administrație a președintelui Bush. De fapt, consilierul său pe probleme de securitate națională, Condoleezza Rice, a reușit să submineze poziția lui Richard Clarke, coordonatorul pentru contraterorism în Consiliul de Securitate Națională al SUA, astfel că el nu mai avea acces la conducerea celorlalte departamente.

11 septembrie 2001

În dimineața zilei de 11 septembrie, 19 membri al-Qaida, organizați în patru echipe, au deturnat patru avioane de linie, folosindu-se doar de niște cuttere pentru asta. Se pare că nu li s-a opus prea multă rezistență, căci pasagerii au presupus probabil că avioanele vor fi îndreptate către un alt aeroport, unde cei care organizaseră deturnările își vor face publice doleanțele – la urma urmei, așa procedau de decenii cei care deturnau avioane. Însă teroriștii au intrat cu avioanele în turnurile principale ale World Trade Center și în Pentagon. La mai puțin de două ore după ce primul avion s-a izbit de Turnul de nord, ambele turnuri s-au prăbușit. Al patrulea avion a fost deturnat ceva mai târziu, dându-le pasagerilor șansa de a afla cu ajutorul telefoanelor portabile sau ale aeronavei ce urma să li se întâmple și lor. Pasagerii au decis să încerce să ia cu asalt cabina pilotului avionului. Ultimele cuvinte rostite de cineva la telefon au fost „Să-i dăm drumul!” Pasagerii celui de-al patrulea avion nu au reușit să ajungă la ușa cabinei pilotului, dar teroriștii și-au dat seama că ar fi fost copleșiți de forța și numărul lor, așa că au prăbușit intenționat avionul pe un câmp din Pennsylvania. Se pare că

ținta avionului era Capitoliul SUA sau Casa Albă. Oficialitățile americane au răspuns ca și cum Statele Unite ale Americii ar fi fost atacate. De fapt, pentru prima dată în istoria sa, NATO a invocat articolul V din cartă sa, în care se afirmă că un atac împotriva unui membru este considerat un atac împotriva tuturor membrilor, iar europenii au efectuat peste 300 de zboruri în avioane de supraveghere radar în spațiul aerian american din octombrie 2001 până în mai 2002². Bănuielile s-au îndreptat de îndată către al-Qaida.

Numărul victimelor produse de atacurile de la 11 septembrie a fost enorm: au murit sau au dispărut 2 998 de persoane (fără cei 19 atacatori). Costul economic al atacurilor a fost, de asemenea, catastrofal. Lower Manhattan a pierdut aproape 30% din spațiul de birouri. Valoarea fizică a bunurilor pierdute și costul străngerii și evacuării resturilor s-a ridicat la peste 22 de miliarde de dolari. Wall Street a oprit toată săptămâna tranzacțiile, dar după ce le-a reluat a pierdut circa 15% din valoare, adică 1,2 miliarde de dolari. Fondul Monetar Internațional estima că atacurile au costat economia americană 75 de miliarde de dolari din produsul intern brut până la sfârșitul anului 2001. Câteva sectoare economice au fost extrem de afectate pe termen scurt și mediu. De exemplu, călătoriile aeriene și turismul se prea poate să fi pierdut în primii doi ani până la 50 de miliarde de dolari. În comparație, întreaga operație a costat al-Qaida între 400 000 și 500 000 de dolari³.

Atacurile cu antrax

În săptămânile de după atacurile de la 11 septembrie, cinci agenții americane de știri și birourile a doi senatori ai Statelor Unite ale Americii au primit scrisori care conțineau spori de antrax – pentru a doua oară când armele biologice au fost

folosite într-un atac terorist! Atacul a dus la închiderea temporară a Senatului și Camerei Reprezentanților SUA și a Curții Supreme, ca și a câtorva sedii ale poștei. Cel puțin 22 de persoane au fost infectate, inclusiv câteva din oficiile poștale unde fuseseră procesate scrisorile. În final, cinci persoane au murit din pricina inhalării antraxului. În august 2008, FBI a anunțat că un cercetător angajat într-un laborator american de apărare împotriva armelor biologice, Bruce Ivins, era singurul suspect în acest caz. Informat cu o săptămâna înainte de iminenta sa arestare, Ivins s-a sinucis. Din punctul de vedere al guvernului SUA, dosarul este închis, însă au rămas multe neclarități, de pildă care au fost motivele lui Ivins. Conform unui raport FBI, costurile atacurilor, inclusiv operațiile de curățenie, s-au ridicat la un miliard de dolari⁴.

Se pare că atacurile cu antrax nu au avut legătură cu atacurile de la 11 septembrie, dar sincronizarea acestor evenimente a amplificat sentimentul că America era asediată. Terorismul are o istorie îndelungată pe teritoriul Statelor Unite ale Americii – de la violențele Klanului din timpul Reconstrucției până la atentatul din Oklahoma City din 1995 – însă americanii continuă să-l considere o problemă îndepărtată, asociată cu zone cu o lungă istorie de violențe, cum ar fi Irlanda de Nord, America Latină și Orientul Mijlociu. În pofida atacurilor anterioare și a unei „Declarații de război” a al-Qaida, atentatele de la 11 septembrie au reprezentat o schimbare de viziune a americanilor, intrând în categoria acelor momente care au definit o epocă, așa cum a fost atacul japonez de la Pearl Harbor și asasinarea lui John F. Kennedy. În toată țara reacțiile imediate au fost o revărsare de patriotism, o expresie plină de emoție a durerii și a unității și nu puține atacuri împotriva cetățenilor americani de origine arabă. „Să-i dăm drumul!” a devenit un ubicuu strigăt

de adunare. S-au făcut de asemenea glume, reflectând adânc înrădăcinatul, dar incorectul sentiment că obiectivul fundamental al-Qaida ar fi să distrugă rutina americanilor: „Dacă nu-mi dai chiar acum cafeaua [mâncarea, creșterea de salariu, vacanța etc.], înseamnă că teroriștii au câștigat!”

Războiul împotriva terorismului

În perioada imediat următoare atacurilor de la 11 septembrie, americanii au făcut front comun cu președintele Bush, numărul celor care-i aprobau deciziile sărind temporar la 90%⁵. Nouă zile după tragedie, Bush a anunțat națiunea într-un discurs ținut în fața celor două camere ale Congresului: „La 11 septembrie, inamicii libertății au comis un act de război împotriva țării noastre”. El a continuat folosind fraza generică și mărețul obiectiv care vor defini riposta Statelor Unite ale Americii la atacuri: „Războiul nostru împotriva terorismului începe cu al-Qaida, dar nu se va termina aici. Nu se va termina până când nu vom descoperi fiecare grupare teroristă din lume, o vom împiedica să acționeze și o vom învinge”⁶. Câteva săptămâni mai târziu, și-a clarificat și mai mult intențiile: „Fie ești alături de noi, fie ești împotriva noastră în războiul împotriva terorismului”⁷.

Chiar dacă sintagma „Război împotriva terorismului” a făcut să vibreze o coardă în sufletul publicului și a fost adoptată de presă, ea este problematică. După cum au observat mulți, este foarte nepotrivit să numești această luptă „război”. Războaiele se declanșează, în mod tradițional, între state, sunt purtate de armate organizate, în uniformă și pe un teren bine definit. Niciunul dintre aceste criterii nu se aplică în cazul Războiului împotriva terorismului al lui Bush (se folosesc majuscule în mod obișnuit, ceea ce dovedește faptul că a fost acceptat ca denumire standard). Mulți au întrebat: Cum poate fi

definită victoria în acest război? Ocuparea unei bucăți oarecare de teren? Mai mult decât atât, este al-Qaida tipul de „armată” care să se predea când va fi înfrântă? Problemele depășesc semantica sau filosofia. Utilizarea termenului „război” îi ridică pe teroriști la nivelul de combatanți legitimi – la urma urmei, nu poartă nimeni un „război” cu pirații sau criminalii. De asemenea, un „război” cere ca Statele Unite ale Americii, semnatare ale Convențiilor de la Geneva, să le acorde inamicilor combatanți capturați statutul de „prizonieri de război”, ceea ce presupune un tratament uman și promisiunea repatrierii la terminarea conflictului. Dar dacă acești inamici nu sunt soldați, ci mai degrabă criminali, așa cum sunt descriși în mod obișnuit, atunci există de asemenea o metodă deja existentă de a o scoate la capăt cu ei: tribunalele penale. Administrația Bush a refuzat cu încăpățănare să apeleze la sistemul judiciar civil pentru a-i condamna pe suspecții de terorism, în parte pentru că acuzații ar fi căpătat drepturi și protecție legală. (Succesorul lui, președintele Barack Obama, a promis să recurgă la tribunalele penale, însă Congresul SUA l-a obstrucționat în mare măsură.) În același timp, membrii al-Qaida capturați de militarii Statelor Unite ale Americii au căzut în gaura neagră de la Guantanamo Bay, o închisoare specială, unde deținuții nu sunt încadrați nici ca prizonieri de război, nici ca suspecți de crime. Aceasta este una dintre cele mai mari dileme în calea unei democrații liberale care luptă împotriva terorismului. Putem presupune că retorica declarație de război a lui Bush nu-și propunea să răspundă la niciuna dintre aceste probleme, ci mai degrabă să instige americanii la „cruciadă” – cuvânt pe care Bush l-a folosit nu mult după atacurile de la 11 septembrie. (Deloc surprinzător, islamiștii au făcut mare caz de această gafă.) Pentru a evita problemele puse de utilizarea sintagmei „Război împotriva

terorismului”, unii membri ai administrației prezidențiale au încercat o vreme s-o substituie printr-o expresie mai corectă și mai concretă, e drept mai puțin eufonică, spunându-i „lupta globală împotriva extremismului islamic”. Imediat după instalarea sa la Casa Albă în 2009, administrația Obama a început să folosească expresia „operații externe de urgență”. Niciuna dintre expresii nu și-a găsit audiența; de bine, de rău, sintagma Război împotriva terorismului a prins la public.

Primul act al Războiului împotriva terorismului a fost ultimatumul adresat talibanilor să-i predea pe liderii al-Qaida, inclusiv pe bin Laden, care se adăpostea în Afghanistan. După ce mullahul Omar a refuzat, Statele Unite ale Americii și Marea Britanie au trimis trupele speciale, au început bombardamentele aeriene și au colaborat îndeaproape cu Alianța nordică împotriva talibanilor (Frontul unit islamic și național pentru salvarea Afghanistanului, pe scurt Alianța nordică). Printr-o înregistrare – prima din multe altele –, bin Laden s-a adresat lumii musulmane, cerând declanșarea unui nou jihad care va înfrânge Statele Unite ale Americii așa cum mujahedinii i-au învins pe sovietici cu două decenii mai devreme. Nu s-a declanșat niciun jihad – nici măcar n-a fost timp pentru asta. Kabulul a ajuns în mâinile Alianței nordice o lună și jumătate mai târziu, dar bin Laden și alți lideri importanți ai al-Qaida au scăpat. Cu toată desfășurarea de trupe americane, britanice și, în cele din urmă, NATO în 2002, bin Laden a scăpat neprins, adăpostindu-se în munții aproape inaccesibili de la granița dintre Afghanistan și Pakistan, înainte să se mute cu totul în interiorul Pakistanului.

Atentatele de la 11 septembrie au dat Statelor Unite ale Americii un extraordinar capital moral în toată lumea. De pildă, cel mai influent ziar francez, *Le Monde*, publica un editorial pe prima pagină imediat după atacuri, în care spune:

„Suntem cu toții americani” (deși le reamintea cititorilor, nu foarte corect, că bin Laden fusese instruit de CIA și că astfel „nu cumva America însăși a creat acest diavol?”)⁸. La fel, invadarea Afghanistanului de către americani și britanici s-a bucurat de un larg sprijin în toată lumea. De asemenea, Statele Unite ale Americii au interacționat cu alte țări de pe tot globul creând legăturile necesare pentru a lupta împotriva al-Qaida și a altor organizații teroriste. Acest nivel de cooperare fără precedent a condus la noi acorduri pentru susținerea trupelor Statelor Unite ale Americii în străinătate, pentru transmiterea informațiilor esențiale și pentru a tăia sursele de finanțare pentru jihadiști. O muncă lipsită de strălucire, da, însă de genul care reflectă o înțelegere fundamental corectă a operațiilor teroriste.

Obligați să se ascundă, bin Laden și principalul arhitect al planului atacurilor de la 11 septembrie, Khalid Sheikh Muhammad, au continuat să comploteze împotriva Statelor Unite ale Americii și a aliaților acestora. Se spune că agenții americani au contracarat un plan al-Qaida de a deturna avioane și a le face să lovească ținte de pe coasta de vest a Statelor Unite ale Americii în 2002. În 2003, Muhammad a fost capturat de agenții CIA în Pakistan, probabil cu sprijin pakistanez⁹. Până atunci, se pare că două treimi dintre cei care conduceau la vârf al-Qaida în timpul atentatelor de la 11 septembrie fuseseră prinși.

Războiul din Irak

În aceste momente critice, administrația Bush și-a întors atenția și resursele către Saddam Hussein și Irak. Mulți critici au afirmat că președintele și nucleul dur al cercului său de consilieri își propuseseră să-l dea jos pe dictator încă de la câștigarea alegerilor prezidențiale și s-au folosit la repezeală

Cuprins

Prefață – <i>Permanența polimorfă a terorismului</i>	5
<i>Introducere</i>	9
Capitolul 1 – <i>Teroare și tiranicid în lumea antică</i>	31
Capitolul 2 – <i>Teroare și tiranicid în Evul Mediu</i>	63
Capitolul 3 – <i>Teroare și tiranicid în Europa la începutul epocii moderne</i>	85
Capitolul 4 – <i>Zorii terorismului revoluționar</i>	100
Capitolul 5 – <i>Terorismul revoluționar în Rusia</i>	123
Capitolul 6 – <i>Epoca atentatului european</i>	159
Capitolul 7 – <i>Muncă, anarhie și teroare în America</i>	182
Capitolul 8 – <i>Supremația albilor și terorismul rasist american</i>	200
Capitolul 9 – <i>Zorii terorismului etnonaționalist</i>	229
Capitolul 10 – <i>Epoca terorismului de stat</i>	257
Capitolul 11 – <i>Decolonizarea și terorismul etnonaționalist din anii 1930 până la începutul anilor 1960</i>	283
Capitolul 12 – <i>Decolonizarea și terorismul etnonaționalist de la sfârșitul anilor 1960 până în prezent</i>	345
Capitolul 13 – <i>Epoca terorismului de stânga și internațional</i>	405
Capitolul 14 – <i>Ascensiunea terorismului jihadist</i>	447

Capitolul 15 – <i>Terorismul recent nejihadist</i>	502
Capitolul 16 – <i>11 septembrie, Războiul împotriva terorismului și tendințele recente ale terorismului.</i>	529
<i>Note</i>	567
<i>Abrevieri</i>	597
<i>Cronologie</i>	601
<i>Mulțumiri</i>	609
<i>Index</i>	613
<i>Cuprins</i>	635